

خواجه نصیرالدین طوسی نجات بخش حکمت فلسفی در دنیای اسلام بود

رئیس انجمن حکمت و فلسفه ایران اظهار کرد: نهایت کار ابن رشد در غرب دنیای اسلام پاسخ به شبهات غزالی بود و این خواجه نصیر بود که با نگاشتن آثاری ارزشمند و پرداختن به دقایق علمی، حکمت فلسفی را نجات داد.

رئیس انجمن حکمت و فلسفه ایران اظهار کرد: نهایت کار ابن رشد در غرب دنیای اسلام پاسخ به شبهات غزالی بود و این خواجه نصیر بود که با نگاشتن آثاری ارزشمند و پرداختن به دقایق علمی، حکمت فلسفی را نجات داد.

به گزارش خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، در نخستین روز از همایش بزرگداشت خواجه نصیرالدین طوسی که به همت مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران و با همکاری انجمن حکمت و فلسفه ایران عصر امروز شنبه، 6 اسفندماه، با حضور جمعی از اساتید در محل این مؤسسه برگزار شد، اندیشه‌های فلسفی، کلامی و منطقی این اندیشمند بزرگ جهان اسلام مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت.

بنابر این گزارش، غلامرضا اعوانی «عضو انجمن حکمت و فلسفه ایران طی سخنان خود با موضوع «فلسوفان در زمانه عسرت؛ نمونه: خواجه نصیر» اظهار کرد: ویکو مورخ نامدار تاریخ فلسفه می‌گوید که اگر کسی درباره فیلسوفی بحث می‌کند، باید با احوال زمانه او آشنا باشد. همه فلاسفه بزرگ و به ویژه فیلسوفان مسلمان از جمله ابن‌سینا، سهروردی، خواجه نصیر و... در زمانه خود دچار عسرت بودند.

وی با بیان این‌که خواجه نصیرالدین طوسی در زمان هلاکوی خونخوار می‌زیست و با هوشمندی خاص خود کار عظیمی در نجات فرهنگ ایران انجام داد، با اشاره بخشی از متن شرح خواجه بر اشارات ابن‌سینا افزود: خواجه در آنجا می‌نویسد: این کتاب را با حالی دشوار و خاطری مکدر نوشتم که دشوارتر از آن قابل تصور نیست.

اعوانی از قول خواجه ادامه داد: این کتاب را در زمانی نوشتم که ظرفی برای غصه‌های دردناک و عظیم بود و هر آبی از آن یک شعله آتش دوزخ بود. هیچ زمانی نبود که چشمان من اشک‌الود نبود و هیچ لحظه‌ای نبود که درد من افزون نشد. وضعیت جانکاه آن زمان یادآور این شعر فارسی است: به گرداگرد خود چندان که بینم/ بلا انگستری و من نگینم.

وی با اشاره به شخصیت بی‌نظیر خواجه نصیر و اقدامات فرهنگی چشمگیر او در آن زمانه عسرت، در مقایسه خواجه نصیر و ابن‌رشد در احیای فلسفه و حکمت در دنیای اسلام، خاطرنشان کرد: ابن‌رشد در غرب دنیای اسلام کار چندانی در احیای فلسفه و حکمت مشاء انجام نداد و نهایت کار او پاسخ به شبهات غزالی بود، اما خواجه نصیر با نگاشتن چند کتاب و پرداختن به دقایق فلسفی، حکمت فلسفی را نجات داد.

عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی تصریح کرد: خواجه نصیر غیر از غزالی مخالفان سرسخت‌تر از او در ایران داشت. او با نگاشتن دو کتاب ریشه امام فخر رازی (مشهور به امام شکاکین) را خشک کرد و به اشکالات و شبهات دیگر دشمن سرسخت ابن‌سینا یعنی شهرستانی پاسخ داد و حتی از اشکالات مقدر اینان به ابن‌رشد نیز دفاع کرد.

وی با بیان این‌که خواجه نصیر در توفیق حکمت و شریعت بسیار تواناتر از ابن‌رشد بود در مقایسه ابن‌سینا و خواجه عنوان کرد: ابن‌سینا در فلسفه سرآمد است، اما خواجه در نجوم و ریاضی بسیار برجسته‌تر است و در ریاضی کردن نجوم اقدامات بزرگی انجام داده است. ابن‌سینا پایه‌گذار سیستماتیک کردن فلسفه است و خواجه نصیر کسی است که کلام را سیستماتیک کرده است.

اعوانی سپس به مقایسه سنت توماس و خواجه نصیر پرداخت و اظهار کرد: سنت‌توماس به اندازه خواجه تبحر در علم (به‌ویژه ریاضی و نجوم) نداشته و از این جهت می‌توان خواجه را با کوپرنیک که دو قرن پس از او می‌زیسته است، مقایسه کرد. با این حال سنت‌توماس از لحاظ کلام عقلی با سنت‌توماس در سنت مسیحی قابل مقایسه است.

وی ادامه داد: در علم منطق خواجه نصیر به دلیل نگاشتن اساس الاقتباس بالاتر از سنت‌توماس است و البته سنت‌توماس چنان‌که ژیلسون می‌گوید، نه از منطق ابن‌سینا، بلکه از منطق ابن‌رشد استفاده کرده است. همچنین باید به یاد داشته باشیم که در زمان سنت‌توماس تمام آثار ارسطو از یونانی ترجمه شد و او منابع بسیاری در دسترس داشته است.

عضو انجمن حکمت و فلسفه ایران با بیان اقدام ارزنده خواجه نصیر در راه‌اندازی رصدخانه مراغه تأکید کرد: باید به مکاتب فلسفی ایران مکتب مراغه یا تبریز یا آذربایجان را اضافه کنیم؛ مکتبی که در تاریخ علم و فلسفه ایران بسیار مهم و تأثیرگذار بوده است.

وی اضافه کرد: سهروردی در مراغه درس خوانده بود و مشاهیری چون قطب‌الدین شیرازی، شمس‌الدین شهرزوری، فخرالدین مراغه‌ای، سراج‌الدین ارموی، اثیرالدین ابهری و... در مراغه بوده‌اند و فعالیت‌های علمی و فلسفی آنان ما را وامی‌دارد تا مکتب مراغه را به رسمیت بشناسیم. همچنین برای نخستین بار در مراغه است که يك فضای بین‌المللی تأسیس می‌شود و علما از اقصی نقاط عالم اسلام برای مبادلات علمی بدانجا می‌آیند.

در نخستین روز این همایش همچنین حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالحسین خسروپناه با موضوع ««خواجه نصیر؛ مؤسس کلام فلسفی»، نصرالله پورجوادی با موضوع ««مثال موم و تبدل صور در خواجه و دکارت» و غلامحسین ابراهیمی‌دینانی با موضوع ««جایگاه خواجه نصیر در اندیشه اسلامی» به سخنرانی پرداختند.

در ادامه این همایش در نخستین روز و در بررسی اندیشه‌های منطقی خواجه نصیرالدین طوسی نیز ضیاء موحد با موضوع ««شرح خواجه بر جهان‌های ممکن ابن‌سینا» و سیدمحمود یوسف‌ثانی با موضوع ««سالبه به انتفاء موضوع از دیدگاه خواجه نصیرالدین طوسی» به ایراد سخن خواهند پرداخت و در پایان نیز مجید حمیدزاده با نگاهی نقادانه به رساله فصول خواجه نصیرالدین طوسی، اندیشه‌های کلامی وی را بررسی کرد.